

Práce vojenských epidemiologů a hygieniků může ovlivnit úspěch vojenské operace

27.10.2023 - Lada Ferkálová | Armáda ČR

Ačkoliv se může zdát, že tím nejdůležitějším prvkem vojenského zdravotnictví v případě válečného konfliktu je zabezpečení první pomoci v poli a následná péče v polních nemocnicích, není možné práci vojenských hygieniků opomíjet.

„Špatné hygienické podmínky, kontaminace pitné vody, virová epidemie či bakteriální infekce mohou zhatit práci i toho nejlepšího velitele. To platilo před třemi sty lety v bitvě u Chlumu a totéž platí i v současných válečných konfliktech,“ vysvětlila hlavní hygienička Ministerstva obrany plukovnice Zuzana Dvořáková.

Vojenští hygienici cvičili ve dvou týmech dvě různé situace. Jedna skupina prováděla chemickou analýzu pitné vody a její mikrobiologický rozbor. Nejednalo se pro ně o nic výjimečného, se svou polní hygienickoepidemiologickou laboratoří působili během nasazení našich vojáků na základnách v Afghánistánu. „Jedním z hlavních důvodů našeho výcviku je nutnost modernizace laboratoří. My máme know-how, ale změnil se rámec válečných konfliktů a my se musíme přizpůsobit aktuální situaci a normám,“ vysvětlil podplukovník Jiří Trousil. „Aktuálně zde cvičíme situaci, kdy došlo k závadě na úpravně pitné vody. Rozbor v kamenné laboratoři by byl časově náročný a my potřebujeme co nejrychleji zabezpečit dodávky pitné vody pro naše vojáky,“ doplnil. „Jsme schopni zpracovat vzorky vody a znát výsledky do 24 hodin od odběru. V tomto případě se řídíme limity pro pitnou vodu dle norem STANAG, nikoliv národní legislativou. Voda v této kvalitě je určena ke krátkodobé spotřebě po dobu maximálně 30 dní v množství 5 litrů na osobu a to ke konzumaci i k osobní hygieně,“ dodal doktor Trousil.

Skutečné incidenty

Výcvik biologického odřadu bez nadsázky připomíná hollywoodský detektivní seriál. Vojenští hygienici a epidemiologové, jejich aktivní záloha, veterináři a chemici zde řeší souběh několika incidentů, které vyvolávají podezření na výskyt nebezpečné virové nebo bakteriální nákazy. Bylo nutné hospitalizovat několik vojáků, u kterých se vyskytly zdravotní problémy jako nevolnost, žaludeční problémy, teploty. Objevila se i informace, že s podobnými symptomy bylo hospitalizováno i několik místních lovců. V neposlední řadě došlo k neobjasněnému úhynu zemědělské i divoké zvěře v této oblasti. Další kostičkou do mozaiky podezřelých událostí, je informace o sporu místních správců pozemku s developerskou firmou, v jejíž vedení figurují lidé, kteří mají vazby na laboratoře pracující například s antraxem.

Tento souběh událostí je potřeba prošetřit, zjistit příčiny a eventuálně potvrdit nebo vyvrátit souvislost. „Vše, co zde cvičíme, vychází z reálných incidentů. Naše práce bez nadsázky připomíná kriminalistickou činnost. Jsme schopni odebrat vzorky prakticky ze všeho, co zde najdeme. Základem jsou vzorky z vody a stravy, odebíráme stěry z vojenského vybavení, jsme schopni analyzovat horniny, zbytky uhynulých zvířat, nalezené návnady. Musíme zmapovat výskyt nakažených vzorků, k čemuž využíváme například i dron. Samozřejmostí je analýza přímo na místě, k tomu nám stačí bez nadsázky přístřešek, zásuvka a stůl, na který postavíme izolační box a v něm už jsme schopni bez rizika dalšího ohrožení pracovat i s opravdu nebezpečnými látkami, bakteriemi a viry,“ vysvětluje erudovaně poručík Martin Chmel.

Špičkoví experti

Naši hygienici jsou sice vojáci, ale jsou to také bez nadsázky výjimeční vědci. Spolupracují s většinou světových a evropských laboratoří, podílí se na vědeckém výzkumu virových a bakteriálních chorob. Právě poručík Chmel se aktivně a úspěšně zapojil do výzkumu opičích neštovic během jejich výskytu v Evropě a v České republice. „Jsme schopni přečíst genetické informace patogenu a díky tomu vyhodnotit jeho nebezpečnost, rezistenci, zranitelnost, ale třeba i původ. To vše nám může pomoci objasnit zdroj výskytu, zda se jedná o přirozený výskyt, nebo to má spojitost například s teroristickým aktem. Tyto informace jsou ale důležité i pro běžný život. Spolupracujeme například s Klinikou infekčních chorob a díky našemu výzkumu jsme schopní pomoci navrhnout například antibiotickou léčbu přímo pro konkrétní infekce,“ dodává Chmel.

Ačkoliv se toto vše může zdát běžnému vojenskému životu zcela vzdálené, opak je pravdou. Příslušníci Vojenského zdravotního ústavu společně s příslušníky Vojenského veterinárního ústavu nepřetržitě dohlíží na dodržování hygieny v každodenním vojenském životě. Hlídkají kvalitu pitné vody a stravy vojáků, dodržování opatření před vznikem a šířením infekčních chorob, ale také ochranu zdraví před rizikovými faktory pracovních podmínek jako je hluk, elektromagnetické záření nebo toxické látky.

„Po období Covidu, kdy jsme řešili celou řadu jiných úkolů, je toto cvičení pro nás svým způsobem novým začátkem a návratem do normálu. Naše práce možná není zrovna vidět, ale nejde v ní polevit. Současná světová situace a informace se kterými pracujeme, nenasvědčují tomu, že by se virové a bakteriální hrozby měly v budoucnu zmenšovat, ba naopak. Žloutenka typu A, která z našeho regionu prakticky vymizela, se opět vrací a momentálně se epidemie žloutenky vyskytla na Slovensku. Nejenom mladou generaci opětovně ohrožuje černý kašel, záškrt nebo spalničky,“ uzavírá plukovnice Dvořáková. Vedle toho se v médiích pravidelně vyskytují informace o výskytu cholery v oblasti válečné fronty na Ukrajině či Eboly v Africe. Jak říkají naši kolegové z Vojenského zdravotního ústavu, není otázkou zda, ale kdy se taková nákaza vyskytne i v České republice. Dnes jsme naštěstí dál než v té zmiňované bitvě u Chlumu. Jediným řešením pro nás naštěstí není zasypat bojiště vápnem, dnes můžeme těmto hrozbám aktivně předcházet a přesně proto jsou specialisté na hygienu a epidemiologii nezbytnou součástí Armády České republiky.

<https://acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/prace-vojenskych-epidemiologu-a-hygieniku-muze-ovlivnit-uspech-vojenske-operace-247258>